

«БЕКІТІЛДІ»
«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ
2022 жылғы «15» ақпандағы № 3
Директорлар кеңесінің шешімімен

**«Аграрлық несие корпорациясы» акционерлік
қоғамының тәуекелдерді басқару саясаты**

МАЗМҰНЫ:

1. Жалпы ережелер	2
2. Тәуекел-менеджменттің мақсаттары мен міндеттері	3
2.1. Ішкі орта	4
2.2. Мақсаттар мен тәуекелге тәбетті анықтау	8
2.3. Тәуекелдерді идентификациялау	10
2.4. Қауіп-қатерді бағалау	11
2.5. Тәуекелдерді басқару	11
2.6. Бақылау әрекеттері	14
2.7. Ақпарат және коммуникация	15
2.8. Мониторинг	16
1-қосымша Тәуекел тәбетінің нысаны	18

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1. Бұл «Аграрлық несиелік корпорациясы» акционерлік қоғамның тәуекелдерді басқару саясаты (бұдан әрі – Саясат) заңнамаға және «Аграрлық несиелік корпорациясы» АҚ (бұдан әрі – Қоғам) қызметін реттейтін ішкі құжаттарға сәйкес, сондай-ақ тәуекелді басқару саласындағы (COSO ERM: 2017, ISO 31000 :2018) халықаралық стандарттарды және Банктік қадағалау жөніндегі Базель комитетінің ұсыныстарын ескере отырып әзірленген.

2. Бұл құжат Қоғамдағы тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесінің пайымдауын, мақсаттары мен міндеттерін көрсетеді, тәуекелдерді басқару құрылымын, тәуекелдерді басқару жүйесінің негізгі құрамдас бөліктерін анықтайды, тәуекелдерді басқару процесін жүзеге асыруға жүйелі және дәйекті көзқарасты қамтамасыз етеді.

3. Тәуекелдерді басқару процесінің әдістері мен рәсімдерінің сипаттамасы, оның ішінде тәуекелдерді басқару бойынша есептілікті ұсыну тәртібі мен нысандары, тәуекелдердің негізгі түрлерін басқару процесіне қатысушылардың міндеттері, функциялары мен жауапкершілігі, тәуекелдерді басқару шаралары және т.б. тәуекелдерді басқару процесінің құрамдас бөліктері олардың құзыретіне сәйкес Директорлар кеңесі немесе Қоғам Басқармасы бекітетін Қоғамның ішкі құжаттарында көрсетіледі.

4. Осы Саясат Қоғам қызметінің барлық түрлеріне қолданылады. Саясат Қоғамның барлық құрылымдық бөлімшелері мен барлық қызметкерлерімен танысу және қолдану үшін міндетті болып табылады, сонымен қатар ЕҰ (бұдан әрі - ЕҰ) пайдалануға ұсынылады. Қызметкерлерді осы Саясаттың ережелерімен таныстыру үшін жауапкершілік құрылымдық бөлімшелердің басшыларына жүктеледі. Функционалдық міндеттерді орындау және жүктелген міндеттерді орындау кезінде Қоғамның әрбір қызметкері осы Саясатты басшылыққа алады.

5. Қоғамның ЕҰ осы Саясаттың негізінде тәуекелдерді басқару бойынша өздерінің саясатын әзірлеуі мүмкін. Қоғамның ЕҰ тәуекелдерді басқару саясатын әзірлеу кезінде ЕҰ қызметінің ерекшеліктері мен ауқымын ескере отырып, Саясаттың ережелерін пайдалану ынталандырылады.

6. Тәуекелдерді басқару тәуекелді ескере отырып, ұйымның стратегиялық мақсаттарын анықтауға және оларға қол жеткізуге бағытталған мәдениеттің, мүмкіндіктердің, тәжірибелердің және келісілген әрекеттердің жиынтығын білдіреді.

7. Тәуекелдерді басқару процесінің мақсаты пайда алу мүмкіндігін барынша арттыру мен шығынды болдырмау арасындағы тепе-теңдікке қол жеткізу болып табылады.

Бұл процесс басқару процесінің маңызды құрамдас бөлігі және дамыған корпоративтік басқару жүйесінің құрамдас бөлігі болып табылады.

8. Тәуекелдерді басқару Қоғамның жеке функциясы немесе құрылымдық бөлімшесінің жеке функциясы емес, ол Қоғамның әрбір бизнес-үдерісінің және Қоғамның әрбір қызметкерінің функционалдық міндеттерінің ажырамас бөлігі болып табылады.

9. Қоғамда тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесін енгізу қажетті инфрақұрылым мен мәдениетті құруды және дамытуды көздейді, сондай-ақ барлық салаларға тән залалдардың алдын алу және пайданы барынша арттыру мақсатында Қоғамның және оның ЕҰ қызметі, функциялары немесе процестері, тәуекелдерді анықтау, талдау және бағалау, мониторинг, бақылау және басқарудың логикалық және жүйелі әдістерін қолдануды қамтиды.

10. Қоғамның тәуекелдерді басқару процесінің негізгі элементі оның ұйымның ерекшеліктерімен, қызметтің негізгі қағидаттарымен, бизнес-процестерімен және әрбір қызметкерді тәуекелдерді басқару процесіне тартумен біріктіру болып табылады.

11. Саясат шеңберінде өз қызметін жүзеге асыру кезінде Қоғам Жалғыз акционер, еншілес және басқа да мүдделі тұлғалар үшін тәуекелдерді жүзеге асырудың мүдделері мен салдарын ескереді.

12. Осы құжатта келесі негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) **Тәуекел тәбеті**- Қоғам мен оның басшылары бизнесті дамыту стратегиясының бөлігі ретінде қабылдауға дайын қысқа мерзімді, сондай-ақ ұзақ мерзімді нәтижелердің өзгеруі мүмкіндігі;

2) **еншілес ұйым (ЕҰ)**- дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы меншік немесе сенімгерлік басқару құқығымен Қоғамға тікелей тиесілі заңды тұлға;

3) **Жалғыз акционер**- «Бәйтерек» Ұлттық басқарушы холдингі» АҚ;

4) **тәуекел**- мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізуге әсер етуі мүмкін оқиғалармен немесе әрекеттермен байланысты белгісіздікке ұшырау;

5) **тәуекелдерді басқару мәдениеті (тәуекел мәдениеті)**- Қоғамның және ЕҰ барлық құрылымдық бөлімшелерінің және барлық деңгейдегі қызметкерлердің тәуекелді басқару және бақылау және өз жұмысын осы аспектіні ескере отырып құру қажеттілігін мойындауы;

6) **тәуекел иелері**- функционалдық міндеттеріне байланысты өз қызметін жүзеге асыру кезінде материалдық және (немесе) материалдық емес шығындардың ықтимал көзі болып табылатын немесе болуы мүмкін, сондай-ақ тәуекелдің әртүрлі түрлеріне ұшырау көздері болып табылатын тәуекелді анықтау, талдау және оқиғаларға үстемділікті бақылау мүмкіндіктері бар Қоғамның құрылымдық бөлімшелері немесе қызметкерлері.

7) **Қоғамның басқа қызметкерлері**- нақты қызметтерді көрсетуге маманданған және тиісті тәжірибесі, білімі және техникалық құралдары бар, Қоғам үшін шарт негізінде қызметтердің жекелеген түрлерін орындайтын жеке тұлға, жеке кәсіпкер, заңды тұлға (аутсорсер).

13. Саясат Қоғамның веб-сайтында және жылдық есебінде ашық жарияланады. Тәуекелдерді басқару жүйесіндегі өзгерістер Қоғамның барлық қызметкерлері мен лауазымды тұлғаларына электронды пошта арқылы хабарланады.

2. ТӘУЕКЕЛ-МЕНЕДЖМЕНТТІҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

14. Саясаттың негізгі мақсаттары:

1) тиімді интеграцияланған жүйені құру және Қоғам мен оның ЕҰ элементі ретінде тәуекелдерді басқарудың интеграцияланған процесін құру, сондай-ақ тәуекелдерді басқару әдістері мен рәсімдеріне бірыңғай стандартталған көзқарас негізінде қызметті үздіксіз жетілдіру;

2) Қоғам мен оның ЕҰ қызмет ауқымына барабар қолайлы тәуекелдерді қабылдауын қамтамасыз ету.

15. Саясат келесі мақсаттарға қол жеткізуге бағытталған:

1) шешім қабылдау және жоспарлау процесінің толыққанды негізін құру;
2) алға қойылған мақсаттарға қол жеткізуді қамтамасыз ету үшін уақтылы сәйкестендіру, бағалау, талдау, мониторинг, бақылау негізінде тәуекелдерді басқарудың үздіксіз үйлестірілген процесін қамтамасыз ету;

3) ықтимал теріс оқиғалардың алдын алу және барынша азайту үшін тәуекелдерді басқару жүйесін енгізу және жетілдіру;

4) ресурстарды пайдалану және бөлу тиімділігін арттыру;

5) Қоғам қызметінің тиімділігін арттыру, Қоғам мен оның ЕҰ активтері мен жарғылық капиталын қорғауды қамтамасыз ету арқылы шығындар мен залалдардың алдын алу;

6) бизнес-процестердің тиімділігін, ішкі және сыртқы есеп берудің сенімділігін қамтамасыз ету және заң талаптарының сақталуына ықпал ету.

16. Қоғамдағы тәуекелдерді басқару тұрақты, динамикалық және үздіксіз процесс және келесі схемаға сәйкес құрамдас бөліктерден тұрады: сәйкестендіру, өлшеу, бақылау, мониторинг.

2.1. Ішкі орта

17. Ішкі орта Қоғамның тәуекелдерге деген жалпы көзқарасын және оның қызметкерлерінің тәуекелдерге қалай қарайтынын және қалай әрекет ететінін анықтайды. Ішкі орта тәуекелдерді басқару жүйесінің барлық басқа құрамдас бөліктері үшін негіз болып табылады, тәуекелдерді басқару философиясын, тәуекелге тәбетті, басқару органдары тарапынан бақылауды, этикалық құндылықтарды, қызметкерлердің құзыреті мен жауапкершілігін, Қоғамның құрылымын, оның адами, қаржылық және басқа ресурстарымен анықталатын мүмкіндіктерін қамтиды.

18. Қоғамның сыртқы ортамен қарым-қатынасы (бизнес құрылымдары, әлеуметтік, реттеуші, басқа да мемлекеттік және қаржылық институттар) ішкі ортада көрініс табады және оның қалыптасуына әсер етеді. Қоғамның сыртқы ортасы өзінің құрылымы бойынша күрделі және өзара байланысты әр түрлі секторларды қамтиды және жүйелік тәуекелдердің туындауына жағдай жасайды.

19. Қоғамның қызметі қызметкерлердің тәуекелдер туралы түсінігін арттыратын және тәуекелдерді басқару бойынша жауапкершілігін арттыратын ішкі ортаны құруға бағытталған. Ішкі орта Қоғам қызметінің келесі принциптерін қолдауы керек:

1) шешімдер қабылдау кезінде тәуекелдердің барлық нысандарын анықтау және ескеру және Қоғам басшылығының тәуекелдер туралы жан-жақты пайымдауын қолдау;

2) Қоғамның және тұтастай ЕҰ мақсаттарына барынша сәйкес келетін тәуекел профилін Қоғам деңгейінде құру және бағалау;

3) басқару иерархиясының тиісті деңгейлерінде (Қоғам, ЕҰ, құрылымдық бөлімшелер және т.б.) тәуекелдер мен тәуекелдерді басқару үшін меншік пен жауапкершілік сезімін қолдау. Сонымен бірге тәуекелді басқару жауапкершілікті басқаларға беруді білдірмейді;

4) Қоғамның ішкі саясаты мен процедураларының сақталуын, корпоративтік басқару жүйесінің жай-күйін бақылау;

5) елеулі (критикалық) тәуекелдер мен тәуекелдерді басқару жүйесінің кемшіліктері туралы уақтылы ақпарат;

6) тәуекелдерді басқару саясаты мен рәсімдерінің міндетті екенін түсіну;

7) адал, тиісті мұқияттылықпен және қамқорлықпен (duty of care) берілген ақпаратты жан-жақты бағалау негізінде Қоғамның мүддесі үшін рационалды шешім қабылдау

және әрекет ету. Қоғамның қызметкерлері мен лауазымды тұлғаларының өрескел немқұрайлылығы болмаса, тиісті мұқияттылық пен қамқорлық (duty of care) міндеті іскерлік шешімдерді қабылдау процесіндегі қателерге қолданылмайды;

8) Қоғамның қызметкерлері мен лауазымды адамдарының шешімдер қабылдауы және Қоғамның мүдделеріне нұқсан келтіре отырып, жеке пайданы, Қоғаммен ерекше қатынастар арқылы байланысты тұлғалардың мүдделерін есепке алмай, Қоғамның мүдделеріне адал әрекет ету (duty of loyalty).

20. Қоғамның тәуекелдерді басқару процесінің негізгі принциптері:

1) тұтастық – тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесі контекстінде Қоғамның және оның ЕҰ жалпы тәуекелінің элементтерін қарастыру;

2) ашықтық – тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесін автономды немесе бөлек деп қарауға тыйым салу;

3) құрылымдық – тәуекелдерді басқарудың кешенді жүйесі нақты құрылымға ие;

4) хабардарлық – тәуекелдерді басқару объективті, сенімді және өзекті ақпараттың болуымен бірге жүреді;

5) үздіксіздік – тәуекелдерді басқару процесі тұрақты негізде жүзеге асырылады;

6) циклділік – тәуекелдерді басқару процесі оның негізгі құрамдас бөліктерінің үнемі қайталанатын құрылымдық циклі болып табылады.

21. Қоғамдағы тәуекелдерді басқару жүйесінің құрылымы Қоғамның келесі органдары мен бөлімшелерінің қатысуымен бірнеше деңгейде тәуекелдерді басқарумен ұсынылған: Директорлар кеңесі, Басқарма, тәуекелдерді басқаруға жауапты құрылымдық бөлімше, Ішкі аудит қызметі, Қоғам қызметкерлері (тәуекел иелері).

22. Бірінші деңгейді Қоғамның Директорлар кеңесі ұсынады. Қоғамның Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесін қадағалауда шешуші рөл атқарады. Қоғамның Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару саласындағы кейбір функцияларды Қоғамның Директорлар кеңесі жанынан тиісті комитеттер құру арқылы жүзеге асырады.

23. Қоғамның Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару саласында мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) Қоғамның мақсаттарын (қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді) анықтау және белгілеу;

2) Қоғамның тәуекелдерді басқару саясатын бекіту;

3) Қоғамның ішкі қызметін реттейтін құжаттар тізбесіне сәйкес осы Саясатты және басқа да ішкі нормативтік құжаттарды бекіту арқылы Қоғамның тәуекелдеріне мониторинг және бақылау бойынша жауапкершілік деңгейлерін бекіту;

4) ішкі бақылауды және тәуекелдерді басқаруды жетілдіру бойынша сыртқы аудиторлардың пікірлерін және Ішкі аудит қызметі жүргізген аудит нәтижелерін талдау;

5) тізілімді, Қоғамның тәуекелдер картасын және тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту (тәуекелдер туралы есептерді бекіту шеңберінде); бизнес-процестердің, тәуекелдердің және бақылаулардың матрицасын бекіту;

6) негізгі тәуекел көрсеткіштерін бекіту (тәуекелдерді бағалау бойынша есептерді бекіту шеңберінде);

7) тәуекелдерді бағалау есептерін бекіту;

8) тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігі туралы есептерді қарау;

9) Қоғамның қаржылық қызметін талдау және бағалау мүмкіндігін бере отырып, Қоғамның Директорлар кеңесіне қаржылық және басқарушылық есептілікті ұсыну нысандары мен мерзімдерін анықтау;

10) Қоғамның тәуекелге тәбетін бекіту.

24. Тәуекелдерді тиімді басқаруды жүзеге асыру мақсатында Қоғамның Директорлар кеңесі жанындағы комитеттерге Қоғамның Директорлар кеңесі айқындайтын функциялар мен өкілеттіктер жүктелуі мүмкін.

25. Екінші деңгей – тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін ұйымдастыруға және корпоративтік саясаттың сақталуын қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді бақылау құрылымын құруға жауапты Қоғамның Басқармасы. Басқарма Қоғамның тәуекелдерді басқару саясаты мен философиясын көрсететін «тәуекелдерді білу» мәдениетін (тәуекел мәдениетін) қалыптастыруға жауапты. Басқарма қызметкерлерді шешім қабылдау процесіне қатысуға және стратегиялық және операциялық мақсаттар үшін тәуекелдерді ашық талқылауға шақырады. Басқарма шешім қабылдау кезінде тәуекелдерді қарастырады, оның ішінде соңғы шешімдерді қабылдағанға дейін тәуекел сценарийлерін талқылау және талдау кіреді. Басқарма сонымен қатар қызметкерлердің тәуекелдерді басқару бойынша нақты анықталған міндеттеріне ие болуы және өз міндеттерін орындау үшін жауап беруі үшін тиімді тәуекелдерді басқару жүйесін құруға жауапты.

26. Басқарма келесі функцияларды орындау арқылы тәуекелдерді басқару жүйесінің тұтастығы мен функционалдығын қамтамасыз етеді:

- 1) Қоғамның директорлар кеңесі белгілеген мақсаттар мен міндеттерді іске асыру;
- 2) Қоғамның тәуекелдерді басқару саясатын іске асыру;
- 3) ықтимал тәуекелдерді анықтауға және бағалауға мүмкіндік беретін тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін ұйымдастыру;
- 4) бекітілген нормативтік құжаттарға сәйкес Қоғамның Директорлар кеңесіне және Қоғамның Жалғыз акционеріне есеп беру;
- 5) Қоғамның құрылымдық бөлімшелерінің осы Саясаттың ережелерін сақтауын қамтамасыз ету;
- 6) қажеттіліктерді қанағаттандыратын және барабар бақылау мен тәуекелдерді төмендетуді қамтамасыз ететін Қоғамның ұйымдық құрылымын бекіту;
- 7) Қоғамның тәуекелдерін басқару жөніндегі есептерді қарау және өз құзыреті шегінде тиісті шаралар қабылдау;
- 8) Қоғамның Директорлар кеңесі бекіткен нормативтік құжаттар шеңберінде Қоғамда тәуекелдерді басқару бойынша ден қою шаралары мен әдістерін бекіту;
- 9) тәуекелдерді басқару саласындағы ішкі рәсімдер мен ережелерді жетілдіру;
- 10) стратегиялық және операциялық мақсаттарды жүзеге асыру үшін қажетті адами капиталды анықтау, қызметкерлердің құзыреттілік деңгейін арттыру, ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді мақсаттарға қол жеткізу үшін қызметкерлерді ынталандыру мен бағалаудың тиімді жүйесін құру (адамгершілікке жауапты құрылымдық бөлімшенің көмегімен ресурстарды басқару);
- 11) тәуекелдерді басқарудың стратегиялық көрінісі, тәуекел мәдениеті және тәуекелдерді басқару процестеріне сәйкестік мәселелері бойынша Қоғам қызметкерлерімен байланыс.

27. Тәуекелдерді басқару үдерісіндегі үшінші деңгей Қоғамның тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты құрылымдық бөлімшесі болып табылады, оның негізгі функциялары (соның ішінде, бірақ олармен шектелмей):

- 1) тәуекелдерді анықтау және бағалау үдерісін ұйымдастыру және үйлестіру, сондай-ақ тәуекел иелерімен тізілім мен тәуекел картасын, бизнес-процестердің матрицасын, тәуекелдер мен бақылауларды, тәуекелдің негізгі көрсеткіштерін, Қоғамның тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын келісу, сондай-ақ жоспардың орындалуын бақылау;
- 2) Қоғам Басқармасын және Қоғамның Директорлар кеңесін тәуекелдерді басқару процестеріндегі елеулі ауытқулар туралы хабардар ету;
- 3) Тәуекелдер деректер базасын жүргізу, тәуекелдерге елеулі әсер етуі мүмкін сыртқы факторларды қадағалау;
- 4) Қоғамның Басқармасына және Қоғамның Директорлар кеңесіне тәуекелдерді бағалау туралы есепті (соның ішінде шоғырландырылған негізде) дайындау және ұсыну;

5) корпоративтік басқару деңгейін диагностикалау шеңберінде «Тәуекелдерді басқару» кіші компонентін бағалау бойынша ұсыныстар енгізу арқылы тәуекелдерді басқару жүйелерін мерзімді бағалауды ұйымдастыруға қатысу;

6) тәуекелдерді басқарудың әдістемелік базасын әзірлеу, енгізу және жаңарту (қажет болған жағдайда);

7) тәуекелдерді басқарудың басқа бизнес-процестерге интеграциялануын қамтамасыз ету және Қоғамда тәуекелдерді басқару мәдениетін дамыту;

8) тәуекелдерді басқару мәселелері бойынша Қоғам қызметкерлеріне әдістемелік және консультациялық қолдау көрсету;

9) тәуекелдерді басқару саласындағы ЕҰ нормативтік және жұмыс құжаттамасын талдау және тексеру;

10) Қоғам мен ЕҰ қызметкерлері үшін тәуекелдерді басқару бойынша оқу семинарлары мен тренингтер өткізу бойынша ұсыныстар енгізу;

11) ішкі аудит жоспарын қалыптастыру, ақпарат алмасу, аудит нәтижелерін талқылау, білім мен әдістеме алмасу мәселелері бойынша Қоғамның Ішкі аудит қызметімен өзара іс-қимыл.

28. Қоғамның тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты құрылымдық бөлімшесі қызметкерлерінің міндеттері, өкілеттіктері және есептілікке қойылатын талаптар осы Саясатта, тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты құрылымдық бөлімше туралы ережеде және тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты Қоғамның құрылымдық бөлімшесі қызметкерлерінің лауазымдық нұсқаулықтары.

29. Қоғамның тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты құрылымдық бөлімшесінің қызметкерлері тәуекелдерді басқару жүйесінің мақсаттары мен міндеттерін тиімді іске асыру үшін Қоғамның басқа бөлімшелерімен және ЕҰ, сондай-ақ Қоғамның сыртқы және ішкі аудиторларымен өзара әрекеттесуі қажет.

30. Тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты Қоғамның құрылымдық бөлімшесінің қызметкерлерінің осы Саясатта және осы қызметкерлердің лауазымдық нұсқаулықтарында көрсетілген функционалдық міндеттерін орындау үшін қажетті ақпарат пен Қоғам құжаттарына қолжетімділік болуы тиіс.

31. Қоғамның Ішкі аудит қызметі тәуекелдерді басқару процесінде келесі негізгі функцияларды орындайды:

1) тәуекелдерді басқару рәсімдерінің және тәуекелдерді бағалау әдістемесінің аудиті, сондай-ақ тәуекелдерді басқару рәсімдерінің тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеу;

2) Қоғамның Директорлар кеңесіне тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бағалау бойынша есепті, сондай-ақ қажет болған жағдайда тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін тәуелсіз бағалау туралы есепті ұсыну;

3) Қоғамның бекітілген ішкі құжаттарына сәйкес басқа да функциялар.

32. Тәуекелдерді басқару жүйесінің құрылымындағы маңызды элементтердің бірі әрбір қызметкерден және Қоғамның басқа қызметкерлерінен тұратын Қоғамның құрылымдық бөлімшелері болып табылады. Қоғам қызметкерлері тәуекелдерді басқару процесінде шешуші рөл атқаратынын түсінуі керек. Қоғам қызметкерлері күнделікті тәуекелдермен жұмыс істейді, оларды басқарады және олардың функционалдық міндеттері аясында олардың ықтимал әсерін бақылайды. Қоғам қызметкерлері тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын іске асыруға жауапты, өз қызмет саласындағы елеулі тәуекелдерді жедел анықтауға және хабарлауға және іс-шаралар жоспарына енгізу үшін тәуекелдерді басқару бойынша ұсыныстар енгізуге міндетті. Құрылымдық бөлімшелер туралы ережелер мен Қоғам қызметкерлерінің лауазымдық нұсқаулықтары осы бөлімшелер мен қызметкерлердің бизнес-процестерімен және міндеттерімен байланысты тәуекелдерді басқару бойынша функционалдық жауапкершіліктерді, сондай-ақ олар қабылдайтын шешімдерді көрсетуі тиіс.

33. Қоғам қызметкерлерінің тәуекелдерді басқару процесіндегі негізгі функциялары:

- тәуекелдерді уақтылы анықтау және тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты құрылымдық бөлімшеге ағымдағы бизнес-процестердің шеңберінде ықтимал және нақты тәуекел оқиғалары туралы дереу хабарлау;
- құрылымдық бөлімшелердің басшыларының тәуекелдерді басқару мәселелері бойынша әрбір құрылымдық бөлімшеден жауапты қызметкерлерді тағайындауы;
- жаңа тәуекелдердің пайда болуына тұрақты мониторинг, оларды Тәуекелдер тізіліміне енгізу;
- құрылымдық бөлімшесінің белгіленген тәуекел көрсеткіштерінің деңгейін және тәуекел лимиттерін тұрақты бақылау
- өз құзыреті шегінде әдістемелік және нормативтік құжаттаманы әзірлеуге қатысу;
- тәуекелге қарсы іс-қимылдың бекітілген шараларын іске асыру;
- тәуекелдерді басқару мәселелері бойынша қажетті ақпаратты беру және беру процесін жеңілдету.

34. Қоғамдағы тәуекелдерді басқару құрылымы ақпараттың тігінен және көлденеңінен барабар ағынын қамтамасыз етеді. Бұл ретте төменнен жоғары қарай келетін ақпарат Директорлар кеңесі мен Қоғамның Басқармасын ақпаратпен қамтамасыз етеді: ағымдағы қызмет туралы; қызмет барысында қабылданған тәуекелдер, оларды бағалау, бақылау, әрекет ету әдістері және оларды басқару деңгейі туралы. Жоғарыдан төменге жіберілетін ақпарат ішкі құжаттарды, ережелер мен нұсқауларды бекіту арқылы мақсаттардың, стратегиялардың және міндеттердің хабарлануын қамтамасыз етеді. Ақпаратты көлденең беру Қоғам ішіндегі қызметкерлердің Қоғамдағы тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты құрылымдық бөлімшемен өзара әрекеттесуін білдіреді.

2.2. Мақсаттар мен тәуекелге тәбетті анықтау

35. Қоғам сыртқы және ішкі көздерден келетін тәуекелдерге ұшырайды және тәуекелдерді басқару әдістерін тиімді анықтау, бағалау және дамытудың негізгі шарты мақсат қою болып табылады. Қоғам қызметінің мақсаттары Қоғамның Даму Стратегиясымен айқындалады және операциялық мақсаттарды әзірлеудің негізін белгілейді.

36. Ұйымның мақсаттары мен міндеттері Қоғамның миссиясына сәйкес болуы және Қоғамның тәуекелдік аппетитіне сәйкес болуы керек. Мақсаттар оларға қол жеткізуге теріс әсер етуі мүмкін ықтимал тәуекелдерді анықтау алдында анықталады. Корпоративтік тәуекелдерді басқару Қоғамда миссияға сәйкес келетін және Қоғамның тәуекелдік аппетитіне сәйкес келетін мақсаттар мен міндеттерді анықтау үдерісінің болуын қамтамасыз етеді.

37. Даму стратегиясын қалыптастыру және мақсаттарды белгілеу кезіндегі Қоғамның тәуекелдерін төмендегілер арқылы азайтуға болады:

- 1) Қазақстан Республикасының стратегиялық және бағдарламалық құжаттарын есепке алу,
- 2) сыртқы және ішкі ортаны талдау,
- 3) тәуекелге тәбетті анықтау,
- 4) мүдделі мемлекеттік органдармен, ЕҰ, Қоғам қызметкерлерімен және жұмыс топтарымен Даму стратегиясын талқылау және келісу;
- 5) Қоғам қызметінің тиімділігін бақылау және стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуді қолдау үшін мақсатты индикаторларды белгілеу.

37-1. Тәуекелге тәбет Қоғам мен оның ЕҰ басқару процестеріне тәуекел факторларын біріктіруге бағытталған. Тәуекелге тәбет Қоғамның мүдделі тараптары, соның ішінде акционерлер, клиенттер, жұртшылық, реттеуші органдар мен инвесторлар тәуекелінің қолайлы деңгейін көрсетеді.

37-2. Қоғам қабылдайтын тәуекел деңгейі капиталдың жеткіліктілігі, кірістілік және өтімділік сияқты құрамдастарды қамтитын, бірақ олармен шектелмейтін тәуекелге тәбет құрылымында көрсетілуі тиіс.

37-3. Жыл сайын Қоғамның Директорлар кеңесі оның Қоғам стратегиясына, бизнес-ортаға және нысан бойынша мүдделі тараптардың талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету үшін тәуекелге тәбетті қарайды және Саясатқа 1-қосымшаға сәйкес бекітеді.

37-4. Тәуекелге деген тәбет сонымен қатар Қоғамның стратегиялық жоспарлауы мен бюджетін құрудың ажырамас бөлігі болып табылады. Тәуекелдік аппетитінің құрамдас бөліктері барлық ЕҰ үшін міндетті лимиттер мен мақсатты индикаторлар арқылы Қоғамның операциялық қызметіне түрлендіріледі.

37-5. Лимиттер – бұл Қоғам және оның ЕҰ аспауы тиіс тәуекелдік аппетит параметрлері.

37-6. Бұл ретте, Қоғам және оның ЕҰ жетуі тиіс тәуекелдің оңтайлы деңгейін анықтау үшін мақсатты деңгейлер белгіленуі мүмкін.

37-7. Тәуекелге тәбетті қалыптастыру кезінде Қоғамның оңтайлы тәуекел профилін анықтау үшін сандық және сапалық барлық қолда бар ақпарат пайдаланылуы тиіс.

37-8. Тәуекелдерді басқарудың көптеген аспектілерін қамтитын тәуекелдік аппетитінің негізгі құрамдастары Қоғам қызметінің ерекшеліктеріне қарай анықталады.

37-9. Тәуекелге тәбетті анықтауға арналған компоненттерге мыналар жатады:

- 1) капиталдың жеткіліктілігі;
- 2) табыстылық;
- 3) өтімділік.

37-10. Капитал жеткіліктілігі нормативтік талаптарды сақтай отырып, қолда бар капитал мен Қоғамның тәуекел профилі арасындағы жалпы теңгерімді сақтау қажеттілігіне байланысты маңызды құрамдас болып табылады.

37-11. Рентабельділік маңызды құрамдас бөлігі болып табылады, себебі Қоғамның стратегиялық мақсаттарына, ең аз дегенде, оның қызметінің залалсыздығын ескере отырып қол жеткізуі қажет.

37-12. Өтімділік өз міндеттемелерін уақтылы және толық орындауды қамтамасыз ету қажеттілігіне байланысты маңызды құрамдас бөлігі болып табылады.

37-13. Пайдаланылатын компоненттердің әрқайсысы үшін шектеулер тәуекелді болдырмау және тәуекелге басымдық беру қағидаттары негізінде анықталады:

1) тәуекелдің басқарылмайтын деңгейін қабылдамау қағидасы Қоғамның пайдасының өзгермелілігімен (құбылмалылығымен) және шығындарының көлемімен көрінетін Қоғам қабылдауға дайын тәуекел мөлшерін анықтауға көмектеседі;

2) Тәуекелге артықшылық беру принципі стратегиялық мақсаттарға қол жеткізу үшін Қоғам өз мойнына алуға дайын тәуекелдердің деңгейі мен түрін анықтауға көмектеседі.

37-14. Қоғамның құрылымдық бөлімшелері мен ЕҰ өз қызметінде Қоғамның және ЕҰ құрылымдық бөлімшесінің белгілі бір ұйымның негізгі операциялары мен функционалдық міндеттерін орындау кезінде өз қызметіндегі тәуекелдерді ескере отырып, тәуекелдің басқарылмайтын деңгейін қабылдамау қағидатын басшылыққа алуға міндетті.

37-15. Әрбір құрамдас қарастырылатын құрамдастарды бағалауға көмектесетін әртүрлі метрикаларды қамтуы мүмкін.

2.3. Тәуекелдерді идентификациялау

38. Тәуекелді идентификациялау – пайда болуы жоспарланған мақсаттарға қол жеткізу және жүктелген міндеттерді орындау мүмкіндігіне теріс әсер етуі мүмкін Қоғамның тәуекелдерге ұшырауын анықтау.

39. Қоғамның тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесі тәуекелдердің кең ауқымын анықтауға және оларды кешенді түрде қарастыруға бағытталған, бұл бар тәуекелдердің тұтас бейнесін көрсетуге көмектеседі және тәуекелдерді талдау сапасын арттырады.

40. Тәуекелдерді басқарудың үздік халықаралық тәжірибесіне сәйкес Қоғам тұрақты негізде (оның ішінде ішкі құжаттарды орындау кезінде, корпоративтік шешімдер қабылдау кезінде, барлық қызметкерлердің функционалдық міндеттері шеңберінде және басқарушылық есеп беру жүйесі шеңберінде) тәуекелдердің максималды ауқымын анықтау, қоршаған тәуекелдер туралы хабардар болуды арттыру және ұйымның тәуекел мәдениетін дамытуды ынталандыру мақсатында барлық құрылымдық бөлімшелер қызметкерлерінің қатысуымен тәуекелдерді сәйкестендіру.

41. Тәуекелдерді анықтау үшін Қоғамның тәуекелдерін анықтау мен бағалауды реттейтін Қоғамның ішкі құжаттарында толығырақ сипатталған талқылаулар және басқа да құралдарда қойылған стратегиялық мақсаттар мен міндеттерге негізделген тәуекелді сәйкестендіру, бизнес-процестерді талдау, сұхбаттар мен сауалнамалар, әлеуетті және іске асырылатын тәуекелдердің дерекқоры, негізгі тәуекел көрсеткіштері, статистикалық әдістер, семинарлар сияқты әртүрлі әдістер мен құралдардың үйлесімі пайдаланылады.

42. Анықталған оқиғалар мен тәуекелдер - тәуекелдер тізілімі түрінде жүйеленеді. Қоғамның тәуекелдер тізілімі – Қоғам өз қызметінде кездесетін тәуекелдердің тізбесі, ол сондай-ақ туындайтын тәуекелдің ықтимал салдарын қамтиды. Әрбір тәуекел үшін тәуекел иелері, яғни функционалдық міндеттеріне байланысты осы тәуекелмен айналысатын бөлімдер анықталады. Тәуекелдер тізілімін Қоғамның құрылымдық бөлімшелері жаңа тәуекелдердің анықталуына қарай тұрақты негізде толықтырып отырады.

43. Анықталған тәуекелдерді жүйелеу мыналарға мүмкіндік береді:

1) тәуекел бейіндерін (бизнес-процестер, құрылымдық бөлімшелер, жобалар және т.б. бойынша) салыстыруды жақсартуға мүмкіндік беретін тәуекелдерді жіктеу мен сандық бағалауда жүйелілікке қол жеткізу;

2) тәуекелдерді сандық бағалаудың неғұрлым күрделі құралдары мен технологияларын құру үшін платформаны қамтамасыз ету;

3) Қоғамдағы тәуекелдерді үйлестірілген басқару және бақылау мүмкіндігін қамтамасыз ету.

44. Тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау нәтижелері Қоғам Басқармасы мен Директорлар кеңесіне әлеуетті және іске асырылған тәуекелдер туралы ақпаратты, тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын және қолданыстағы тәуекелдерді жақсарту бойынша ұсыныстарды қамтитын тәуекелді бағалау туралы есеп түрінде ұсынылады.

45. Тізілімдегі тәуекелдер санаттарға жіктеледі (мысалы, стратегиялық тәуекелдер, кредиттік тәуекелдер, нарықтық тәуекелдер, операциялық тәуекелдер және т.б.). Категорияларды салаларға бөлу әр ұйым үшін оның қызмет саласына байланысты әртүрлі. Тәуекелдердің санаттарға жіктелуі таза навигациялық функцияға ие.

2.4. Қауіп-қатерді бағалау

46. Тәуекелдерді анықтау және бағалау ең әлсіз аймақтарды анықтау үшін негізгі рейтингті орындау арқылы бар тәуекелдер мен олардың шамасы туралы жалпы көріністі қамтамасыз етуге бағытталған. Бұл процесс негізгі тәуекелдерді басқару үшін қолданылатын әдістер мен процедураларды бағалауға мүмкіндік береді.

47. Тәуекелдердің туындау ықтималдылығын және ықтимал әсерін бағалау тәуекелдер туралы түсінікті дамытуға мүмкіндік береді, белгілі бір тәуекелді басқару қажеттілігі туралы шешім қабылдау үшін қажетті ақпараттық базаны, сондай-ақ тәуекелді азайтудың ең қолайлы және үнемді стратегияларын ұсынады.

48. Тәуекелдер тізілімінде жүйеленген тәуекелдердің негізінде тәуекелдерді бағалау процесі Қоғамның қызметіне және стратегиялық мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізуге теріс әсер етуі мүмкін аса маңызды (критикалық) тәуекелдерді анықтау мақсатында жүзеге

асырылады. Бұл тәуекелдер Қоғамның Директорлар кеңесіне ұсынылуы тиіс, ол осы тәуекелдерді басқару және бақылау бойынша шешімдер қабылдауы тиіс.

49. Тәуекелдерді бағалау және талдау шеңберінде Қоғам тәуекелдерді басқару үдерісінің әдіснамалық негізін құрайтын сапалық, сандық талдауларды немесе олардың жиынтығын пайдаланады.

50. Тәуекелді бағалау әрбір тәуекелдің пайда болу көздері мен себептерін, оларды жүзеге асырудың жағымсыз салдарын және белгілі бір оқиғаның орын алу ықтималдығын қарастыруды қамтиды.

51. Бастапқыда тәуекелді бағалау сапалы негізде жүзеге асырылады, содан кейін ең маңызды тәуекелдер үшін сандық бағалау жүргізілуі мүмкін. Сандық анықтау мүмкін емес тәуекелдер, оларды модельдеу үшін сенімді статистикалық ақпарат жоқ немесе мұндай модельдерді құру экономикалық тұрғыдан тиімді емес, тек сапалық негізде бағаланады. Сандық бағалау дәлірек аналитиканы қамтамасыз етеді және әсіресе тәуекелді қаржыландыру әдістерін әзірлеуде пайдалы.

52. Тәуекелдер тізілімінде жүйеленген барлық анықталған және бағаланған тәуекелдер - тәуекелдер картасында көрсетіледі. Тәуекелдер картасы әрбір тәуекелдің салыстырмалы маңыздылығын (басқа тәуекелдермен салыстырғанда) бағалауға, сондай-ақ маңызды болып табылатын және оларды басқару шараларын әзірлеуді талап ететін тәуекелдерді бөліп көрсетуге мүмкіндік береді.

53. Қоғамның тәуекелдерін анықтау және бағалау Қоғамның тиісті ішкі құжаттарына сәйкес жүзеге асырылады.

54. Қоғам әртүрлі сандық әдістерді пайдалана отырып, жеке тәуекелдерді бағалайды, мысалы, VAR, гәп-анализ, тарихи модельдеу әдісі, стресс-тестілеу, негізгі тәуекел көрсеткіштері (НТК) және т.б.

2.5. Тәуекелдерді басқару

55. Қоғам тәуекелге әрекет ету әдістерін анықтайды және Қоғамның тәуекелдік аппетитіне сәйкес тәуекелдерді басқару жоспарын әзірлейді.

56. Тәуекелдерді басқару – келеңсіз әсерді және шығындар ықтималдығын азайту немесе Қоғам қызметінің тәуекелдеріне байланысты шығындар кезінде қаржылық өтемақы алу бойынша шараларды әзірлеу және іске асыру процесі. Процестің тиімділігін қамтамасыз ету және оны жүзеге асыруға кететін шығындарды азайту үшін Қоғам оның қаржылық жағдайына және қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізуге неғұрлым елеулі әсер етуі мүмкін тәуекелдерге назар аударуы керек.

57. Тәуекелге ден қою әдістерін таңдау және қалдық тәуекелдің қолайлы деңгейін қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді басқару әрекетінің жоспарын әзірлеу келесі нұсқаларды қамтиды:

1) тәуекелді азайту және бақылау – тәуекелдің туындау ықтималдығының дәрежесін төмендетуді және тәуекел деңгейін ықтимал шығындарды төмендету мақсатында тәуекелдің туындау себептерін немесе салдарын өзгертуді қамтитын тәуекел туындаған жағдайда алдын алу шараларын қолдану және іс-әрекеттерді жоспарлау арқылы тәуекелге әсер ету.;

2) тәуекелді сақтау/қабылдау, оның деңгейі Қоғам үшін қолайлы екенін және Қоғам оның пайда болу мүмкіндігін қабылдайтынын білдіреді, сонымен қатар оны азайту шараларын қолданғаннан кейін қалдық тәуекелді қабылдауға болады;

3) тәуекелді қаржыландыру – жауапкершілік пен міндеттемелерді бөлуге мүмкіндік беретін әртүрлі тетіктерді (келісімшарттар, сақтандыру шарттарын жасау, құрылымды анықтау) пайдалануды қоса алғанда, тәуекелді басқа тарапқа беру/бөлу немесе тәуекелді ішінара беру;

4) тәуекелдің көзі болып табылатын әрекетті жалғастыруға немесе қабылдауға қарсы шешім қабылдау арқылы тәуекелді болдырмау (болдырмау).

58. Тәуекелдерді азайту және бақылау мыналарға бағытталған шараларды қамтиды:
- 1) Зарардың алдын алу – белгілі бір тәуекелдің (шығынның) ықтималдығын төмендету;
 - 2) Зарардың бақылау – тәуекел болған жағдайда шығын мөлшерін азайту;
 - 3) диверсификация – оның ықтимал әсерін азайту мақсатында тәуекелді бөлу.
59. Тәуекелдерді азайту және бақылау әдістері Қоғамда шығындар мүмкіндігін азайтуға бағытталған процедуралар мен процестерді енгізуді көздейді.
60. Қоғамның және ЕҰ қаржылық тәуекелдерін төмендету және бақылау әдістері Қоғамның және ЕҰ тәуекел түрлері бойынша лимиттерді белгілеу және есептеу тәртібін реттейтін ішкі құжаттарына сәйкес қабылданған тәуекел деңгейіне лимиттерді белгілеуді қамтиды.
61. Қоғам мен оның ЕҰ жүзеге асыратын барлық қазынашылық операцияларының негізгі қаржылық қағидаттары басымдылық ретімен:
- 1) қауіпсіздік (ақша қаражатының сақталуы) – басқалармен қатар, барлық ЕҰ Қоғамның және ЕҰ ақшаны басқару процесіне қатысты тәуекелдерді басқару жөніндегі ішкі құжаттарында белгіленген талаптарды сақтауын білдіреді;
 - 2) өтімділік (активтерді қолма-қол ақшаға тез айырбастау мүмкіндігі);
 - 3) рентабельділік (осы Саясатпен анықталған қауіпсіздік пен өтімділік қағидаттарын сақтаған жағдайда алуға болатын ең жоғары табыс);
 - 4) Қоғамның тиісті ішкі нормативтік құжаттарында белгіленген шоғырландырылған лимиттерді сақтау принципі – лимиттер белгілеуді реттейтін ЕҰ ішкі нормативтік құжаттары шоғырландырылған лимиттердің бұзылуына әкелмеуі керек;
62. Табыстылық принципінен қауіпсіздік пен өтімділік қағидалары басым.
63. Қаржылық инвестицияларды қамтамасыз етудің жоғары деңгейін қамтамасыз ету мақсатында Қоғам және оның ЕҰ инвестициялық тәуекел деңгейін азайту критерийлері бойынша уақытша бос өтімділік портфельін қалыптастырады, ал Қоғам мен оның ЕҰ қысқа мерзімді де, ұзақ мерзімді еркін өтімділіктің мерзімді портфельдерін де құра алады.
64. Уақытша бос өтімділікті орналастыру Қоғамның/ЕҰ уәкілетті органы бекіткен Қоғамның және оның ЕҰ ішкі құжаттарына сәйкес белгіленген лимиттер мен шектеулерді сақтай отырып жүзеге асырылады.
65. Бір Банк бойынша міндеттемелердің жалпы көлемі осы Қоғамдардың/ЕҰ уәкілетті органдары бекіткен Қоғамның және ЕҰ тиісті ішкі нормативтік құжаттарында белгіленген лимиттерге сәйкес келуі тиіс.
66. Қоғамның бос өтімділігін (уақытша бос қаражатын) екінші деңгейдегі банктердегі шоттарға орналастыру кезінде қаржылық тәуекелдерді диверсификация мақсатында олардың әрқайсысында депозиттердің және ағымдағы немесе корреспонденттік шоттардың сомасы жалпы сомасының еркін өтімділік көлемінен (уақытша бос ақша) 30 (отыз) пайызынан аспауы тиіс. Бұл талап қаражатты Жалғыз акционердің қоғамдар тобына немесе Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне орналастыру кезінде, сондай-ақ осы банктің дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) көп пайызы Қоғамның елу немесе Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде сатып алу шеңберінде қаражатты екінші деңгейдегі банкке орналастыру кезінде қолданылмайды.
67. Қоғам мен ЕҰ жедел қаржыландыруды қамтамасыз ету мақсатында Қоғам мен ЕҰ арасында, сондай-ақ ЕҰ арасында қаржыландыруды қамтамасыз ету және кепілдіктер беру арқылы қаржы ресурстарын қайта бөлуге болады. Көрсетілген қаржыландыру және кепілдіктер беру, егер Қазақстан Республикасының заңнамасында, Қоғамның және ЕҰ жарғысында өзгеше көзделмесе, шектеулер мен шектеулерсіз жүзеге асырылады.
68. Шетелдік валютамен алыпсатарлық операцияларға, яғни қаржылық-шаруашылық/негізгі қызметке қатысы жоқ шетел валютасымен операцияларға қатаң тыйым салынады.

69. Валюталық тәуекелдерді барынша азайту мақсатында Қоғам және ЕҰ туынды қаржы құралдарымен мәмілелер жасау арқылы хеджирлеу мүмкіндігін қарастыруы және бұл мәселені Қоғамның және ЕҰ уәкілетті органының қарауына ұсынуы мүмкін.

70. Қоғамның және оның ЕҰ міндеттемелерін тиімді басқару мақсатында Қоғамның және оның ЕҰ жауапты бөлімшелері келесі мониторингті жүзеге асырады:

– уақытша игерілмеген қарыз қаражаттары көлемдерінің өтімділігін және қаржыландыру базасын қамтамасыз ету үшін өтімді құралдарды пайдалану мүмкіндігін анықтау мақсатында қарыз алу түрлеріне мониторинг және талдау жүргізу;

– өтімділік тәуекелін, сондай-ақ пайыздық, валюталық және басқа да тәуекелдерді анықтау мақсатында активтер мен міндеттемелердің, басқа көрсеткіштердің ағымдағы жай-күйіне мониторинг жүргізу.

71. Тиісті қарыз алу бойынша пайыздық тәуекелдерді азайту үшін Қоғам және оның ЕҰ пайыздарды есептеу әдістерін сақтау қағидатын сақтауы керек (өзгермелі/тіркелген пайыз, белсенді жағында өтеу шарттары пассивті жағында өтеу мерзімінен ерте болуы керек), сондай-ақ шығындарды толық жабу принципін сақтау (орналастыру мөлшерлемесі тарту коэффициентінен төмен болмауы керек).

72. Қоғам мен ЕҰ, егер Қазақстан Республикасының заңнамасында, Қоғамның және ЕҰ жарғыларында, Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімдерінде өзгеше көзделмесе, жеке және заңды тұлғаларды қаржыландырмайды және кепілдік бермейді. Қоғамды/ЕҰ қаржыландыру және Қоғамның/ЕҰ міндеттемелері бойынша кепілдіктер беру.

73. Қоғамның құқықтық тәуекелдерін азайту және бақылау әдістеріне Қоғамның құқықтық қамтамасыз етуге жауапты уәкілетті құрылымдық бөлімшесінің заңнамадағы өзгерістерге мониторингі кіреді, ол мүдделі құрылымдық бөлімшелермен бірлесіп, Қоғамның қызметіне өзгерістердің әсерін бағалайды және олар үшін қажетті шараларды әзірлейді. асырап алу. Қоғамның ішкі рәсімдерін реттейтін немесе оған сәйкес Қоғамның міндеттемелері бар кез келген құжат Қоғамның қызметін құқықтық қамтамасыз етуге жауапты құрылымдық бөлімшенің міндетті сараптамасынан өтуі тиіс.

74. Қоғамның стратегиялық тәуекелі бекітілген қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жоспарлар мен стратегиялардың орындалуын бақылау арқылы төмендетіледі және бақыланады, оның нәтижелері бойынша түзету шаралары қабылданады, оның ішінде ішкі және сыртқы ортадағы өзгерістерді көрсетеді.

75. Қоғамда операциялық тәуекелдерді азайту және бақылау белгіленген бизнес-процестерді талдау және операциялық тәуекелдерді басқаруды реттейтін құжаттарға сәйкес оларды жақсарту бойынша тиісті іс-шаралар жоспарын әзірлеу арқылы жүзеге асырылады.

76. Егер тәуекелдерді азайту және бақылау үшін қолданылатын әдістер Қоғамның шығындарымен байланысты болса және бұл шығындар маңызды болса, келесі талдау жүргізіледі:

– бұл қызмет қаншалықты қажет және тәуекелдерді сақтау және/немесе қаржыландыру (аудару) арқылы оларды азайтуға бола ма;

– тәуекелдерді сақтау/беру шығындарымен салыстырғанда қызмет шығындарының мүмкіншілік құны қандай.

77. Тәуекелді сақтау. Негізгі тәуекелдерді анықтау және бағалау барысында Қоғамның тәуекелге тәбеті есептеледі, ол тәуекелдің қолайлы деңгейін көрсетеді.

78. Тәуекелдерді қаржыландыру (беру) келесі құралдарды қамтиды:

1) сақтандыру («таза» тәуекелдер үшін – пайда болуы тек шығынға әкеп соғатын және табыс әкелмейтін тәуекелдер үшін);

2) хеджирлеу («алыпсатарлық» тәуекелдер үшін – жүзеге асырылуы шығынға да, кіріске де әкелуі мүмкін тәуекелдер);

3) келісім-шарт бойынша тәуекелді беру (тәуекел үшін жауапкершілікті контрагентке қосымша сыйақыға беру немесе шарт құнының сәйкес өсуі);

4) шартты кредит желісі – белгілі бір оқиғалар туындаған кезде келісілген шарттарда банктік қаржыландыруға қол жеткізу;

5) тәуекелді қаржыландырудың басқа балама әдістері.

79. Бұл құралдардың басты ерекшелігі тәуекел үшін «алымның» болуы болып табылады, ол сәйкесінше Қоғамның шығындарын азайту мақсатында осы құралды оңтайлы пайдалануды талап етеді.

80. Тәуекелдерді болдырмау/алдын алу Қоғам үшін жағымсыз салдарға әкелуі мүмкін транзакцияларды тоқтатуға немесе орындаудан бас тартуға бағытталған әрекеттерді қамтиды.

81. Ең қолайлы нұсқаны таңдау белгілі бір әдіспен байланысты шығындарды оны қолданудан болатын пайдамен және басқа да тікелей және жанама шығындармен теңестіру арқылы жүзеге асырылады.

82. Тәуекелдерге әрекет ету үшін тиісті шаралар мен әдістерді қолдану тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарында сипатталған. Бұл жоспарда қажетті әрекеттер мен жауапты орындаушылардың тізімі бар.

2.6. Бақылау әрекеттері

83. Негізгі тәуекелдерді және тәуекелдерді басқару әрекеттерін анықтағаннан кейін осы тәуекелдерге ұшырайтын негізгі бизнес-процестер анықталады. Тиісті бақылау әрекеттерін қосу қажеттілігі мен орындылығын анықтау үшін бизнес-процестерді кезең-кезеңмен талдау жүргізіледі. Бұдан басқа, тәуекелдерді басқару бойынша жоспарланған іс-шаралар талданады және бақылау әрекеттері және/немесе осындай іс-шаралардың тиімді жүзеге асырылуын қамтамасыз ету үшін қажетті көрсеткіштер анықталады. Көбінесе бақылау әрекеттерінің өзі тәуекелдерді басқару әдісі болып табылады.

84. Бақылау - бұл тәуекелдерді басқару шараларының жүзеге асырылуын қамтамасыз етуге көмектесетін саясаттар мен процедуралар. Бақылау шаралары Қоғамның барлық бизнес-процестеріне енгізілген. Бақылау қызметі бекіту, рұқсат беру, тексеру, салыстыру, транзакцияны тексеру, активтерді қорғау және жауапкершіліктерді тағайындау сияқты шаралардың кең ауқымын қамтиды.

85. Бизнес-процестерге талдау жүргізу және қосымша бақылау шараларын енгізу қажеттілігі мен орындылығын анықтау үшін жауапкершілік тәуекел иелеріне – Қоғамның тиісті құрылымдық бөлімшелерінің басшыларына жүктеледі. Бизнес-процестердің иелері бизнес-процестердің ішінде тәуекелдерді басқару шаралары үшін бақылау шаралары мен көрсеткіштерін әзірлеуге жауапты.

86. Қоғамдағы тәуекелдерді басқару процесінің негізгі нәтижелері мен қорытындылары тәуекелдер және оларға әрекет ету шаралары туралы тұрақты есеп беру түрінде көрсетіледі.

87. Тәуекелдер бойынша тұрақты есеп беру негізінде Қоғам ағымдағы тәуекелдерге және тәуекелдерге әрекет ету шараларының орындалуына мониторинг жүргізеді.

87-1 Қоғамның қызметкерлері мен лауазымды тұлғалары Қоғамның Директорлар кеңесінің Аудит және тәуекелдер жөніндегі комитетіне немесе Қоғамның Директорлар кеңесіне тәуекелдерді басқару немесе ішкі бақылау рәсімдерін бұзушылықтар немесе дұрыс орындамағаны, басқа саясаттар, сондай-ақ алаяқтық немесе заңды бұзу жағдайлары туралы құпия түрде хабарлауға құқылы.

2.7. Ақпарат және коммуникация

88. Тәуекелдерді басқару жүйесінің әрбір құрамдас бөлігін енгізу процесінде Қоғамның құрылымдық бөлімшелері арасында ақпарат алмасу жүзеге асырылады. Тәуекелдерді басқару жүйесі шеңберінде дайындалған барлық материалдар мен құжаттарды Қоғамның мүдделі құрылымдық бөлімшелері бекітеді, олар өз ескертулері мен ұсыныстарын

енгізеді. Қоғамның Директорлар кеңесінің қарауына жылына кемінде бір рет ұсынылады: Қоғамның тәуекелге тәбеті бойынша ұсыныстар, тәуекелдер тізілімі және картасы, негізгі тәуекел көрсеткіштері, сыни тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспары.

89. Қоғамдағы ақпарат пен коммуникация тәуекелдерді басқару процесіне қатысушыларды тәуекелдер туралы сенімді және уақтылы ақпаратпен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді, тәуекелдер, тәуекелдерге әрекет ету әдістері мен құралдары туралы хабардар болу деңгейін арттырады. Тиісті ақпарат қызметкерлерге өз функцияларын тиімді орындауға мүмкіндік беретін нысан мен мерзімде анықталады, жазылады және беріледі.

90. Қоғамның құрылымдық бөлімшелері тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты құрылымдық бөлімшеге тұрақты түрде мониторинг жүргізеді және орын алған шығындар туралы хабардар етеді. Әрбір осындай жағдай бойынша ысыраптардың себептеріне талдау жүргізіледі және болашақта ұқсас оқиғалардың алдын алу бойынша шаралар қабылданады (нақты және ықтимал тәуекелдер туралы деректер базасы).

91. Қоғамның ЕҰ бекітілген нормативтік құжаттарға сәйкес шоғырландыру және Қоғамның Басқармасы мен Директорлар кеңесін хабардар ету мақсатында Қоғамға тәуекелдер туралы ақпаратты береді.

92. Қоғам тәуекелдерді басқару жөніндегі ақпаратты серіктестерге, кредиторларға, сыртқы аудиторларға, рейтингтік агенттіктерге және басқа да мүдделі тұлғаларға (соның ішінде жылдық есептің бөлігі ретінде) ашылатын ақпараттың егжей-тегжейлі деңгейі Қоғам қызметінің сипаты мен ауқымына сәйкес келуін қамтамасыз етеді. Жылдық есеп негізгі тәуекелдердің маңыздылық дәрежесін және негізгі тәуекелдерді басқаруға және азайтуға бағытталған шараларды ашады.

2.8 Мониторинг

93. Қоғам тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бақылайды (қолданыстағы басқару әдістері мен тәуекелдерді бақылауды қоса алғанда) және қажет болған жағдайда оны өзгертеді және жетілдіреді. Мониторинг тұрақты негізде жылына кемінде бір рет жүргізіледі.

94. Қоғам өз тәуекелдерін Қоғамның Директорлар кеңесі белгілеген негізгі қағидастарға, саясаттарға, қағидалар мен ережелерге сәйкес бақылайды және бақылайды.

95. Корпоративтік тәуекелдерді басқару жүйесінің мониторингі бүкіл бизнес-процестің маңызды бөлігі болып табылады және мұндай жүйенің болуын да, оның құрамдас бөліктерінің іске асырылуын да бағалайды. Мониторинг саясаттың, процедуралардың және тәуекелдерді басқару жүйесінің іс-шараларының орындалуын үздіксіз бақылау және мақсатты аудит арқылы жүзеге асырылады. Мақсатты тексерулердің көлемі мен жиілігі тәуекелді бағалауға және ағымдағы мониторингтің тиімділігіне байланысты. Тәуекелдерді басқару жүйесінің кемшіліктері Қоғамның Директорлар кеңесі мен Басқармасының назарына жеткізілуі тиіс.

96. Қоғамның Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарларын бекіткеннен кейін тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты құрылымдық бөлімше әрбір қызмет бойынша белгіленген мерзімге сәйкес шаралардың орындалуына бақылауды жүзеге асырады.

96-1. ЕҰ Қоғамға қаржылық тәуекелдердің жекелеген түрлері бойынша есептілікті Қоғамның тиісті ішкі құжаттарында белгіленген нысандарда және мерзімдерде ұсынады.

96-2. Тәуекелдерді басқару жүйесін үйлестіруге жауапты құрылымдық бөлімше тоқсан сайын Қоғамның Басқармасына шоғырландырылған негізде тәуекелді бағалау туралы есепті ұсынады.

97. Басқарма тоқсан сайын Қоғамның Директорлар кеңесіне шоғырландырылған негізде тәуекелді бағалау туралы есепті ұсынады.

98. Қоғамның құрылымындағы Ішкі аудит қызметі мен атқарушы орган арасындағы жауапкершіліктер мен міндеттерді беру Қоғам қызметіне байланысты негізгі тәуекелдерді бақылау және бақылау мақсатында корпоративтік басқару қағидаттарына негізделген.

99. Қоғам Басқармасының және құрылымдық бөлімшелерінің жұмысын Қоғамның Ішкі аудит қызметі тексереді.

100. Қоғамның тәуекелдерді бағалау есебінде кем дегенде мыналар болуы керек:

- 1) тіркелім, тәуекел картасы және тәуекелдерді басқару жоспары;
- 2) тәуекелдер тізілімінің іс-шаралар жоспарының, тәуекелдер картасының орындалуы туралы ақпарат;
- 3) тәуекелдерді басқару бойынша маңызды іс-шаралар жоспарын іске асыру туралы ақпарат;
- 4) негізгі тәуекел көрсеткіштерінің ағымдағы деңгейі туралы ақпарат;
- 5) іске асырылған тәуекелдер туралы ақпарат;
- 6) тәуекелдерді басқарудың белгіленген процестерінен елеулі ауытқулар туралы ақпарат (бар болса);
- 7) тәуекел лимиттерін сақтамау туралы ақпарат (егер ол орын алса);
- 8) тәуекелдерді басқару саласындағы нормативтік талаптардың сақталуы туралы ақпарат (бар болса);
- 9) жеке қаржылық тәуекелдер туралы ақпарат (кредиттік тәуекел, нарықтық тәуекелдер, өтімділік тәуекелі).

101. Тәуекелдерді басқару жүйесінің ішкі аудиті және тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіндегі кемшіліктерді жою жоспарларының орындалуын тексеру Қоғамның Директорлар кеңесі бекіткен Ішкі аудит жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ішкі аудит ішкі аудитті жүргізу процесін реттейтін нормативтік құжаттарға сәйкес жүзеге асырылады.

1-қосымша

«Аграрлық несие корпорациясы» акционерлік қоғамының
Тәуекелдерді басқару [Саясатына](#)

«Аграрлық несие корпорациясы» акционерлік қоғамының ___ жылға тәуекел тәбеті

Компонент	Метрика	Шектеу	Мақсатты деңгей
Компонент 1	Метрика 1		
	...		
	Метрика N		
	Метрика 1		
	...		
	Метрика N		
Компонент N	Метрика 1		
	...		
	Метрика N		

Құжат өзгерістерінің парағы

Ревизия нөмірі	Ревизияны бекіту күні	Тармақ №	Өзгерістердің сипаттамасы
1	26.12.2022 ж. РСД-20	66-тармақ	66-тармақ мынадай редакцияда жазылсын: 66. Қоғамның бос өтімділігін (уақытша бос қаражатын) екінші деңгейдегі банктердегі шоттарға орналастыру кезінде қаржылық тәуекелдерді диверсификациялау мақсатында олардың әрқайсысындағы депозиттердің және ағымдағы немесе корреспонденттік шоттардың сомасы жалпы бос өтімділіктің (уақытша бос қаражат) 30 (отыз) пайызынан аспауы тиіс. Бұл талап қаражатты Жалғыз акционердің қоғамдар тобына немесе Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне орналастыру кезінде, сондай-ақ Қоғамның елу немесе осы банктің дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) көп пайызын сатып алу шеңберінде қаражатты екінші деңгейдегі банкке орналастыру кезінде қолданылмайды.